

Θεωρητικό Ενημερωτικό Υλικό
«Το παράπονο των ζώων»

«Ξέρω ότι δεν μπορώ να διδάξω τίποτα σε κανέναν. Μπορώ μόνο να δημιουργήσω ένα περιβάλλον μέσα στο οποίο κάποιος θα μπορεί να μάθει κάτι»

Carl Rogers 1959

Ζώα υπό εξαφάνιση

Ο άνθρωπος, για την επιβίωσή του, από την πρώτη στιγμή επιβλήθηκε στο περιβάλλον του. Άλλωστε αυτός είναι και ο νόμος της φύσης. Όμως, οι ρυθμοί εξαφάνισης ειδών από τους ανθρώπους τα τελευταία 50 – 100 χρόνια είναι τρομακτικοί και το πιο τρομακτικό είναι ότι συνεχώς αυξάνουν. Ενώ πριν από 400 χρόνια εξαφανίζονταν 20 με 25 είδη σε έναν αιώνα, στην εποχή μας εξαφανίζονται χιλιάδες είδη ετησίως, υπολογίζεται σε 140 είδη την ημέρα! Κάποια από αυτά δεν έχουμε καν προλάβει να τα γνωρίσουμε. Όταν χάνονται, παίρνουν μαζί τους ένα κομμάτι της γενετικής και εξελικτικής ιστορίας εκατοντάδων χρόνων, που θα μπορούσε να αποτελέσει πολύτιμη πηγή γνώσεων για τον άνθρωπο. Δυστυχώς, τα αίτια αυτής της φθίνουσας πορείας είναι ανθρωπογενή.

Αντιπροσωπευτικά είδη του πλανήτη, όπως τα γιγάντια πάντα, αναγκάστηκαν να περιοριστούν στη μισή έκταση από αυτή που καταλάμβαναν πριν μερικές δεκαετίες. Οι τίγρεις έχασαν στη διάρκεια του εικοστού αιώνα το 90% του πληθυσμού τους! Οι ρινόκεροι απειλούνται σχεδόν περισσότερο από κάθε άλλο μεγάλο θηλαστικό: λίγες δωδεκάδες έχουν απομείνει πια. Οι θαλάσσιες χελώνες αντιμετωπίζουν ένα αβέβαιο μέλλον και οι ελέφαντες αποδεκατίζονται για το πολύτιμο ελεφαντόδοντό τους...

Εκτιμάται ότι στον πλανήτη μας ζουν συνολικά 10 με 15 εκατομμύρια είδη φυτών και ζώων, από το οποία έχει καταγραφεί μόνο το 10 με 15% αυτών. Και από τα καταγεγραμμένα είδη έχει μελετηθεί μόνο το 1 με 2% αυτών.

Πώς γίνεται όμως οι δραστηριότητες του ανθρώπου να επηρεάζουν τη ζωή στον πλανήτη και να μιλάμε για κύμα εξαφάνισης ειδών; Και όμως...

Ο άνθρωπος καταστρέφει

Ο πληθυσμός της γης αυξάνεται, έχουμε αγγίξει τα 6 δισεκατομμύρια. Για να ικανοποιηθούν οι ανάγκες του πληθυσμού καταλαμβάνονται όλο και περισσότερες εκτάσεις για κατοικία, υποδομές, καλλιέργειες εις βάρος των φυσικών εκτάσεων και βιοτόπων. Το 80% των θηλαστικών και πουλιών που απειλούνται, σε παγκόσμιο επίπεδο, οφείλεται στην καταστροφή των βιοτόπων τους.

Ο άνθρωπος εκμεταλλεύεται

Το υπέρμετρο και παράνομο κυνήγι και ψάρεμα, η κοπή των δέντρων και το παράνομο εμπόριο ζώων έχουν οδηγήσει στην εξαφάνιση πολλών ειδών και στην απειλή ακόμα περισσότερων. Μετά το εμπόριο των ναρκωτικών και όπλων, το επικερδέστερο εμπόριο είναι το εμπόριο άγριων ζώων και φυτών.

Ο άνθρωπος ρυπαίνει

Η ανάπτυξη του πολιτισμού έχει ως αποτέλεσμα και τη ρύπανση του εδάφους, των θαλασσών, των γλυκών νερών (ποτάμια, λίμνες, υδροφόρος ορίζοντας) και του αέρα. Αυτό οδηγεί είτε στην άμεση δηλητηρίαση των ειδών, είτε στην έμμεση με την καταστροφή των βιοτόπων τους (π.χ. νέκρωση βυθού, όξινη βροχή).

Ο άνθρωπος διαταράσσει τις φυσικές ισορροπίες

Μεταφέροντας είδη από ένα περιβάλλον σε ένα άλλο διαταράσσονται οι ισορροπίες του οικοσυστήματος και η τροφική αλυσίδα. Νέα είδη φυτών που δημιουργούνται σε εργαστήρια έχουν σαν αποτέλεσμα την εξασθένηση των υπαρχόντων, την ανάπτυξη νέων φυσικών διαδικασιών, ενώ τα νέα φάρμακα (όπως φυτοφάρμακα, εντομοκτόνα) έχουν σαν αποτέλεσμα την εμφάνιση νέων ασθενειών. Για παράδειγμα, όταν αρουραίοι μεταφέρθηκαν σκόπιμα ή τυχαία στα νησιά των ωκεανών, αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την εξαφάνιση δεκάδων ειδών πουλιών και ερπετών στον Ινδικό και Ειρηνικό Ωκεανό.

Ο άνθρωπος μεταβάλλει το κλίμα

Φαινόμενα που προέκυψαν από την ανθρώπινη δραστηριότητα, όπως η τρύπα του όζοντος και το φαινόμενο του θερμοκηπίου, με την εκπομπή εξωφρενικά μεγάλων ποσοτήτων διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα, έχουν ως αποτέλεσμα την τακτική εμφάνιση ακραίων καιρικών φαινομένων και την άνοδο της θερμοκρασίας.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την άμεση εξαφάνιση ειδών λόγω μεταβολής των συνθηκών διαβίωσης και την έμμεση με την εξαφάνιση των φυσικών βιότοπων των ειδών. Σύμφωνα με τους επιστήμονες, αν συνεχιστεί η

άνοδος της θερμοκρασίας, προβλέπεται η εξαφάνιση μέχρι και ενός εκατομμυρίου ειδών.

Απώλεια Βιοτόπων: η κυριότερη απειλή

Η κυριότερη απειλή για τα ζώα και τα φυτά είναι η καταστροφή των βιοτόπων τους. Χαρακτηριστική περίπτωση ανθρώπινης επέμβασης στη φύση που μπορεί να οδηγήσει σε αφανισμό κάποια είδη, είναι τα μεγάλα αναπτυξιακά έργα. Η δημιουργία π.χ. ενός φράγματος μπορεί να αλλάξει τόσο δραματικά το περιβάλλον, ώστε πολλά είδη φυτών και ζώων της συγκεκριμένης περιοχής να μην κατορθώσουν να προσαρμοστούν. Αν μάλιστα τα είδη αυτά είναι σπάνια και έχουν περιορισμένους πληθυσμούς, τότε κινδυνεύει να χαθεί το είδος στο σύνολό του.

Για παράδειγμα, αν ξεσπούσε πυρκαγιά στο δάσος των Παπάδων στη Β. Εύβοια, το μόνο μέρος στον κόσμο όπου φυτρώνει η ευβοϊκή δρυς (*Quercus euboica*), το συγκεκριμένο είδος δέντρου θα χανόταν για πάντα. Για το λόγο αυτό, συχνά οι επιστήμονες επικεντρώνουν την προσοχή τους στα ενδημικά και σπάνια είδη. Η χώρα μας, ένας παράδεισος βιοποικιλότητας, διαθέτει τεράστιο αριθμό ειδών, από τα οποία πολλά είναι ενδημικά και σπάνια. Σοβαρή απειλή για τα ζώα και τα φυτά αποτελεί και η αλλοίωση της γενετικής σύστασής τους λόγω της εκμετάλλευσής τους από τον άνθρωπο. Τα φυτά και τα ζώα που χρησιμοποιούνται σήμερα στη γεωργία και την κτηνοτροφία παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές σε σχέση με τα άγρια είδη από τα οποία προήλθαν, αφού ο άνθρωπος τα έχει «βελτιώσει» με στόχο τη μεγιστοποίηση της παραγωγής. Οι νέες ποικιλίες έχουν με τον καιρό εκτοπίσει τελείως τις φυσικές και αντιμετωπίζουν συχνά προβλήματα προσαρμογής - με αποτέλεσμα να είναι συνεχώς απαραίτητη η χρήση φυτοφαρμάκων, ορμονών και ζιζανιοκτόνων.

Η Κόκκινη Λίστα

Η Κόκκινη Λίστα των απειλούμενων ειδών είναι ένας κατάλογος που δημιουργήθηκε και συμπληρώνεται από την «Παγκόσμια Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης». Η οργάνωση αυτή παρατηρεί την εξέλιξη της χλωρίδας και πανίδας παγκοσμίως. Το 1996 δημοσιεύτηκε η πρώτη λίστα, η οποία συνεχώς μεγαλώνει. Στις μέρες μας ξεπερνά τα 15.000 είδη υπό απειλή εξαφάνισης.

Η προστασία των ζώων

Η προστασία των ζώων, των ειδών της χλωρίδας και πανίδας γενικότερα, είναι καθήκον των κρατών, που μας αφορούν όλους μας. Ωστόσο, το σημαντικότερο ρόλο σε αυτό το επίπεδο τον διαδραματίζουν οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ). Ως ανεξάρτητοι φορείς έχουν ως ρόλο την ευαισθητοποίηση και την ενημέρωση της κοινής γνώμης για την κατάσταση του πλανήτη μας, τα προβλήματα που συνδέονται με την προστασία των ζώων και τη φύσης γενικότερα και ασκούν πιέσεις στους εκπροσώπους της εξουσίας για τη λήξη μέτρων και την ανάληψη δράσεων. Υπάρχουν χιλιάδες ΜΚΟ ανά τον κόσμο που δραστηριοποιούνται στον τομέα της προστασίας των ζώων και της φύσης. Το WWF (WorldWide Fund for Nature, Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση) είναι από τις πιο παλιές και δραστήριες διεθνείς κι έγκυρες οργανώσεις για την προστασία και διατήρηση της φύσης.

Τα απειλούμενα είδη στην Ελλάδα

Ο κατάλογος των απειλούμενων ειδών στην Ελλάδα είναι πολύ μεγάλος. Αναφέρονται ενδεικτικά είδη που βρίσκονται σε μεγάλο κίνδυνο, ενώ είναι αρκετά ενδημικά που βρίσκονται και αυτά σε μειονεκτική κατάσταση.

Κόκκινο Ελάφι (*Cervus elaphus*)

Κάποτε ζούσε σε ολόκληρη σχεδόν την ηπειρωτική Ελλάδα. Μέσα σε λίγες δεκαετίες οι πληθυσμοί του συρρικνώθηκαν σε τέτοιο βαθμό ώστε το είδος βρέθηκε στην κατηγορία των «κινδυνευόντων» ζώων της χώρας.

- Περιγραφή:** Άρσενικό με κέρατα που απορρίπτονται κάθε χρόνο («κλαδοκέρατα»).
- Τροφή:** Τρέφεται τόσο με κλαδιά και φύλλα δέντρων όσο και με διάφορες πόες.
- Βιότοπος:** Τα ελάφια στην Ελλάδα είναι κατά κύριο λόγο δασόβια.
- Προσδόκιμο ζωής:** Έως 27 χρόνια αν και τα περισσότερα ζώα ζουν λιγότερο από 15 χρόνια.
- Κύριες απειλές:** Λαθραίο κυνήγι είναι η κύρια αιτία που περιορίζει την εξάπλωση του είδους στη χώρα. Η απώλεια βιοτόπων επίσης εξαιτίας της εντατικοποίησης της γεωργίας και της επέκτασης των οικιστικών εκτάσεων περιορίζει τα διαθέσιμα ενδιαιτήματα για το είδος ενώ εμποδίζει κυρίως τη φυσική διασπορά του σε νέους βιότοπους. Εγκαταλελειμμένα σκυλιά οδηγούνται συχνά στην απελπισμένη επιλογή θήρευσης ελαφιών στην περιοχή του Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας.
- Πληθυσμοί στην Ελλάδα:** Ο πιο ακμαίος πληθυσμός βρίσκεται στον Εθνικό Δρυμό Πάρνηθας. Μικρός πληθυσμός βρίσκεται στη Ροδόπη, κοντά στα σύνορα με τη Βουλγαρία.

Δελφίνι

Το δελφίνι είναι αναμφίβολα το αγαπημένο θηλαστικό των ελληνικών θαλασσών. Στις ελληνικές θάλασσες απαντώνται τέσσερα είδη δελφινιών: το ρινοδέλφιο (*Tursiops truncatus*), το ζωνοδέλφιο (*Stenella coeruleoalba*), το κοινό (*Delphinus delphis*), και με μικρότερη παρουσία το σταχοδέλφιο.

Βιολογία:

Τα δελφίνια ανήκουν στην τάξη των κητωδών (78 είδη περίπου) όπως και οι συγγενικές τους φάλαινες. Οι πρόγονοι των σημερινών δελφινιών εμφανίστηκαν πριν από 65.000.000 χρόνια και οι ειδικοί υποστηρίζουν ότι ήταν χερσαία θηλαστικά που με την πάροδο του χρόνου προσαρμόστηκαν στο υγρό στοιχείο και έγιναν αμφίβια, προτού εξελιχθούν σε θαλάσσια θηλαστικά.

Αναπνέουν με πνεύμονες και διατηρούν, όπως ο άνθρωπος, σταθερή τη θερμοκρασία του σώματός τους ανεξάρτητα από αυτήν του περιβάλλοντος. Καλύπτονται από ένα παχύ στρώμα λίπους, το οποίο προσφέρει μόνωση και βοηθά στην κολύμβηση. Τα θωρακικά πτερύγια βοηθούν επίσης στην κολύμβηση, το ουραίο χρησιμοποιείται για ώθηση, ενώ το ραχιαίο προσφέρει ισορροπία μέσα στο νερό. Στο μεγάλο και καμπύλο μέτωπό τους βρίσκεται το σύστημα ηχοεντοπισμού, ένα είδος σόναρ, με τη βοήθεια του οποίου προσανατολίζονται, εντοπίζουν την τροφή και επικοινωνούν μεταξύ τους. Επίσης, μπορούν και επικοινωνούν με σφυρίγματα, κρότους και ήχους που παράγουν με τα σαγόνια τους. Τα δελφίνια φαίνεται να έχουν αναπτύξει ένα είδος επικοινωνίας, το οποίο οι επιστήμονες δεν έχουν καταφέρει να αποκωδικοποιήσουν.

Κίνδυνοι- Απειλές:

Τα δελφίνια κινδυνεύουν στη Μεσόγειο εξαιτίας μιας σειράς ανθρώπινων δραστηριοτήτων:

- Η θαλάσσια ρύπανση: ο κυριότερος κίνδυνος για την επιβίωση των κητωδών. Καθώς τα δελφίνια βρίσκονται στην κορυφή της τροφικής αλυσίδας συγκεντρώνουν μεγάλες ποσότητες τοξικών ουσιών στο σώμα τους. Ένα μεγάλο μέρος αυτών περνάει μέσω του θηλασμού και στις επόμενες γενεές.
- Η τυχαία σύλληψή τους σε αλιευτικά εργαλεία: Η χρήση αφρόδιχτων και το λαθραίο ψάρεμα με δυναμίτιδα ευθύνονται για το θάνατο χιλιάδων δελφινιών και άλλων θαλάσσιων θηλαστικών κάθε χρόνο.
- Η υπεραλίευση: Η όλο και μεγαλύτερη απαίτηση του ανθρώπου για τροφή από τη θάλασσα έχει ως αντίκτυπο την εξάντληση των αλιευτικών πόρων, επηρεάζοντας άμεσα την επιβίωση των δελφινιών.
- Η υποβάθμιση της παράκτιας ζώνης: Είδη όπως το ρινοδέλφιο, που ζουν σε παράκτιες περιοχές δέχονται άμεσα τις επιπτώσεις της ανεξέλεγκτης ανάπτυξης της παράκτιας ζώνης, που έχουν σοβαρές επιπτώσεις στην ισορροπία του παράκτιου οικοσυστήματος.
- Η σκόπιμη σύλληψή τους: Πρόβλημα αποτελεί σε διεθνές επίπεδο η σύλληψη δελφινιών, τα οποία στη συνέχεια τίθενται σε καθεστώς αιχμαλωσίας για ποικίλους λόγους (δελφινάρια, στρατιωτικά πειράματα, κ.ά).

Θαλάσσια χελώνα (Caretta caretta)

Η *Caretta caretta*, ένα από τα επτά είδη θαλάσσιων χελωνών που υπάρχουν στον πλανήτη, ζει περίπου 80 χρόνια και τρέφεται κυρίως με θαλάσσια φυτά και ασπόνδυλα –έχει μάλιστα ιδιαίτερη προτίμηση στις τσούχτρες. Στην Ελλάδα, οι περιοχές ωτοκίας της είναι στη Ζάκυνθο, στην Κυπαρισσία και στην Κρήτη, κοντά στα Χανιά.

Βιότοπος:

Ζει στη θάλασσα, αλλά λόγω του ότι έχει πνεύμονες βγαίνει συχνά στην επιφάνεια της θάλασσας για να αναπνεύσει και στις αμμώδεις παραλίες για να γεννήσει αφού εκεί ολοκληρώνεται ο βιολογικός της κύκλος, με την ωτοκία, την εκκόλαψη, και την είσοδο των νεοσσών στη θάλασσα.

Κύριες απειλές:

Υποβάθμιση και καταστροφή των βιοτόπων αναπαραγωγής του είδους, παγίδευση σε αλιευτικά εργαλεία, ύπαρξη σκουπιδιών και πλαστικών σακουλών. Αξιοσημείωτη είναι η υποβάθμιση που συνεπάγεται η τουριστική ανάπτυξη κοντά στις παραλίες ωτοκίας με τις πολεοδομικές παρεμβάσεις, τον έντονο φωτισμό και το θόρυβο καθώς και τις ανθρωπίνες δραστηριότητες αναψυχής στο θαλάσσιο χώρο.

Αγριόγιδο (*Rupicapra rupicapra balcanica*)

Σήμερα στην Ελλάδα υπάρχουν δεκαπέντε μικροί πληθυσμοί, διάσπαρτοι στη Β. και Ν. Πίνδο, στον Όλυμπο, στη Ρούμελη, στη Ροδόπη και σε ορισμένα ακόμα βουνά των συνόρων. Εκτιμάται ότι ο συνολικός αριθμός του στην Ελλάδα δεν ξεπερνά πλέον τα 500 άτομα.

Περιγραφή:

Το χειμώνα το τρίχωμα του σώματός του είναι σκούρο καφέ, σχεδόν μαύρο, ενώ το καλοκαίρι είναι ανοιχτόχρωμο. Στο κεφάλι ξεχωρίζουν οι σκουρόχρωμες λωρίδες που ξεκινάνε από τα κέρατα και φτάνουν στα ρουθούνια του ζώου (μία σε κάθε πλευρά). Τρέφεται με πόες, ενώ το χειμώνα συμπληρώνει τη διατροφή του με φύλλα, βελόνες κωνοφόρων, μπουμπούκια, κλαδάκια και λειχήνες.

Κύριες απειλές:

Η εξαφάνιση αρκετών πληθυσμών αγριόγιδου από τα ελληνικά βουνά και η δραματική συρρίκνωση όλων των υπολοίπων οδήγησαν την πολιτεία στην απαγόρευση του κυνηγιού του. Ωστόσο, ακόμα και σήμερα το παράνομο κυνήγι παραμένει η κυριότερη απειλή για το είδος. Σε αυτό συμβάλλουν η ουσιαστικά ανύπαρκτη φύλαξη των βιοτόπων του, τα προβλήματα ή η έλλειψη φορέων διαχείρισης και ειδικών επιστημόνων και φυλάκων στις προστατευόμενες περιοχές όπου απαντάται, η συχνή οριοθέτηση των καταφύγιων άγριας ζωής χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι οικολογικές απαιτήσεις του είδους αλλά και η διάνοιξη ορεινού οδικού δικτύου ακόμα και στις πιο απομακρυσμένες περιοχές, με αποτέλεσμα να διευκολύνεται πολύ η προσέγγιση των λαθροκυνηγών.

Μεσογειακή φώκια (Monachus monachus)

Βιολογία:

Η μεσογειακή φώκια είναι ένα από τα περισσότερο απειλούμενα με εξαφάνιση θηλαστικά στον κόσμο. Ο μισός εναπομείναντας πληθυσμός της ζει στην Ελλάδα.

Η μεσογειακή φώκια είναι ένα από τα 35 είδη φώκιας που υπάρχουν σε όλο τον κόσμο. Έχει κοντό, στιλπνό τρίχωμα, το χρώμα του οποίου ποικίλλει στις διάφορες περιοχές του σώματος από το ανοιχτό καφέ μέχρι το μαύρο με τα αρσενικά άτομα να είναι συνήθως πιο σκούρα από τα θηλυκά. Αυτό ακριβώς το σκούρο χρώμα της, που θυμίζει ράσο, και ο παχύς λαιμός της, που μοιάζει με κουκούλα μοναχού, έδωσαν στη μεσογειακή φώκια το λατινικό της όνομα που σημαίνει "φώκια μοναχός".

Οι μεσογειακές φώκιες ζουν περίπου 40 χρόνια και γεννάνε κάθε ένα ή δύο χρόνια (Σεπτέμβριο-Οκτώβριο) συνήθως ένα μικρό. Η κυοφορία διαρκεί 11 μήνες και η γαλουχία έξι ως οκτώ εβδομάδες.

Η τροφή της αποτελείται κυρίως από ψάρια και κεφαλόποδα (χταπόδια, καλαμάρια, κ.ά.). Συχνά καταδύεται σε βάθη αρκετών δεκάδων μέτρων για να συλλάβει την τροφή της, η οποία σε ποσότητα πρέπει να είναι καθημερινά το 5-10% του βάρους της. Δεινή κολυμβήτρια χάρη στο υδροδυναμικό σχήμα του σώματός της και τη φυσιολογία της, η μεσογειακή φώκια μπορεί να καταδυθεί σε μεγάλα βάθη και να παραμείνει κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας για αρκετή ώρα. Μπορεί να μειώσει τις ανάγκες της σε οξυγόνο, ώστε ακόμα και να κοιμηθεί μέσα στο νερό. Όταν χρειαστεί να αναπνεύσει, αναδύεται ενστικτωδώς, χωρίς να διακόψει τον ύπνο της.

Αν και περνά μεγάλο μέρος της ζωής της στο νερό -όπου και ζευγαρώνει- η φώκια βγαίνει συχνά στην ξηρά για να ξεκουραστεί και να γεννήσει. Παλαιότερα ζούσαν σε κοπάδια και μπορούσε κανείς να βλέπει συχνά φώκιες που έβγαιναν στις ανοιχτές παραλίες, σήμερα όμως τα ζώα καταφεύγουν σε απόμερες σπηλιές, βραχώδεις ακτές και ακατοίκητες βραχονησίδες μακριά από την ενοχλητική ανθρώπινη παρουσία.

Κίνδυνοι- Απειλές:

Μέχρι τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο οι άνθρωποι κυνηγούσαν τη μεσογειακή φώκια για το δέρμα της, με το οποίο έφτιαχναν παπούτσια και ζώνες, και για το λίπος της, από το οποίο έφτιαχναν σαρματσέτα και σαπούνι. Στις μέρες μας το κυνήγι της για εμπορικούς σκοπούς έχει σταματήσει, αλλά η μεσογειακή φώκια απειλείται περισσότερο παρά ποτέ. Κυριότερα αίτια είναι η καταστροφή των βιότοπων του ζώου καθώς και η εκ προθέσεως θανάτωσή του.

Η επέκταση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο μεγαλύτερο μέρος των ακτών (κυρίως λόγω της τουριστικής ανάπτυξης) έχουν επιφέρει δραματική συρρίκνωση και υποβάθμιση των βιότοπων του είδους. Στην υποβάθμιση του βιότοπου της μεσογειακής φώκιας συμβάλλει και η ρύπανση από βιομηχανικά απόβλητα και προϊόντα πετρελαίου.

Καφέ αρκούδα (Ursus arctos)

Στην Ελλάδα υπολογίζονται ότι υπάρχουν γύρω στις 150, σχηματίζοντας δύο μικρούς πληθυσμούς στις πιο απόμερες περιοχές της οροσειράς της Πίνδου και της Ροδόπης, οι οποίοι αποτελούν τους μεγαλύτερους πληθυσμούς σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αν και είναι παμφάγο ζώο, δείχνει σαφή προτίμηση στις φυτικές τροφές και ιδιαίτερα στα άγρια φρούτα, τις ρίζες και τα μανιτάρια. Επίσης της αρέσει πολύ το μέλι. Το διαιτολόγιό της περιλαμβάνει ακόμη έντομα, αμφίβια και κτηνοτροφικά ζώα.

Η αρκούδα δεν είναι εκ φύσεως επιθετική, αλλά μπορεί να επιτεθεί σε περίπτωση που νιώσει κίνδυνο για την ίδια και κυρίως για τα μικρά της. Ζει σε μεικτά ή αμιγή δάση δρυός, οξιάς και κωνοφόρων (πεύκης, ελάτης, κ.ά) της ορεινής και της ημιορεινής ζώνης. Γενικά είναι μοναχικό ζώο. Το αρσενικό και το θηλυκό συναντώνται μόνο στα τέλη της άνοιξης με αρχές του καλοκαιριού για να ζευγαρώσουν. Στις αρχές του χειμώνα αποτραβιέται σε προφυλαγμένα μέρη, όπως σε κοιλάτες βράχων και κουφάλες μεγάλων δένδρων. Εκεί πέφτει σε λήθαργο, μειώνοντας τις λειτουργίες του σώματός της για 4-5 μήνες. Κατά την περίοδο αυτή τρέφεται από το λίπος που είχε μαζέψει στους ιστούς της όσο ήταν δραστήρια. Μετά από κυοφορία 7-9 μηνών, το θηλυκό σε ληθαργική κατάσταση γεννά ένα ή δύο μικρά. Κατά τη γέννησή τους τα μικρά αρκουδάκια είναι γυμνά και τυφλά, και ζυγίζουν μόλις 300-500 γραμμάρια. Τα πρώτα δύο χρόνια της ζωής τους ακολουθούν παντού τη μητέρα τους, που τα φροντίζει με προσήλωση.

Περιγραφή: Το χρώμα του τριχώματος ποικίλλει στις αποχρώσεις του καφέ, ανάλογα με την ηλικία, το φύλο του ζώου, αλλά και το περιβάλλον

Κύριες απειλές: Παράνομο κυνήγι, καταστροφή βιοτόπου. Το μόνο ενθαρρυντικό είναι ότι στην Ελλάδα έχει περιοριστεί το φαινόμενο της "αρκούδας χορεύτριας".

Προστασία απειλούμενων ειδών ανά περιοχή

Στην Ελλάδα για την προστασία των απειλούμενων ειδών δραστηριοποιείται η οργάνωση WWF Ελλάδας.

Τα τελευταία χρόνια έχουν ενισχυθεί οι προσπάθειες για την προστασία των απειλούμενων ειδών με δραστηριοποίηση πολλών φορέων. Μεγαλύτερο βάρος έχει δοθεί στην προστασία κάποιων ιδιαίτερα σπάνιων

ειδών ζώων, ορισμένα εκ των οποίων συναντώνται μόνο στην Ελλάδα και κινδυνεύουν άμεσα με εξαφάνιση.

Μεγαλύτερη απειλή δέχεται η Μεσογειακή φώκια (*Monachus monachus*). Η συγκεκριμένη φώκια είναι το σπανιότερο είδος φώκιας και ένα από τα έξι περισσότερο απειλούμενα με εξαφάνιση θηλαστικά στον πλανήτη. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της Μεσογειακής φώκιας ζει στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στις Σποράδες. Είδη που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο εξαφάνισης από την ελληνική φύση είναι η αρκούδα και ο λύκος. Για την προστασία των δύο ειδών δραστηριοποιείται η οργάνωση Αρκτούρος που εδρεύει στο Νυμφαίο Φλώρινας.

Η οργάνωση προστατεύει δύο ακόμα είδη ζώων της ελληνικής υπαίθρου που απειλούνται με εξαφάνιση, την Βίδα και το Αγριόγιδο.

Ένα ακόμα θαλάσσιο είδος που κινδυνεύει με εξαφάνιση είναι οι θαλάσσιες χελώνες καρέτα-καρέτα[2]. Οι χελώνες αυτές αναπαράγονται κυρίως στις παραλίες του νότιου Ιονίου, στην περιοχή της Ζακύνθου. Για την προστασία της θαλάσσιας χελώνας δραστηριοποιείται ο Σύλλογος για την προστασία της θαλάσσιας χελώνας «Αρχέλων». Δύο ακόμα είδη που διαβιώνουν στην Ελλάδα και απειλούνται με εξαφάνιση είναι ο Αιγαιόγλαρος και η Οχιά της Μήλου. Ο Αιγαιόγλαρος είναι ένα παγκόσμια απειλούμενο είδος γλάρου και αποτελεί είδος κορυφαίου ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος. Και γι' αυτά τα είδη δραστηριοποιούνται οικολογικές οργανώσεις.

Στην Ελλάδα οι κύριες ΜΚΟ (μη κυβερνητικός οργανισμός) που δραστηριοποιούνται στον τομέα της προστασίας των ζώων και των βιοτόπων τους είναι:

ΜΚΟ	Ρόλος	Ιστοσελίδα
WWF Ελλάς	Προστασία του περιβάλλοντος	www.wwf.gr
Αρκτούρος	Άγρια ζωή	www.arctouros.gr
Mom	Προστασία φώκιας	www.mom.gr
Ελληνική Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών	Προστασία βιότοπου Πρεσπών	www.spp.gr
Αρχέλων	Κέντρο διάσωσης θαλασσίων χελώνων	www.archelon.gr
Medasset	Προστασίας θαλάσσιας χελώνας και προστασία λεκάνης Μεσογείου	www.medasset.gr
Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία	Μελέτη και προστασία άγριων πουλιών και των χωρών που ζουν	www.ornithologiki.gr
ANIMA	Σύλλογος προστασίας και περίθαλψης άγριας ζωής	www.wild-anima.gr
ΕΚΠΑΖ	Ελληνικό Κέντρο Περίθαλψης Άγριων Ζώων	www.ekpazp.gr

Πηγές:

Το κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων ζώων της Ελλάδας

www.wwf.gr

<https://el.wikipedia.org/>